

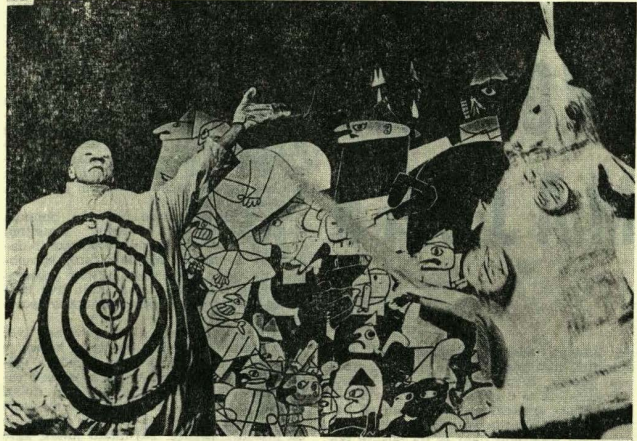
10-74923783

Književni kimenik

MILAN KOMNENIĆ

Zbirku pesama Milana Komnenića čitaoi će, oni retki, sposobni za ezoteničku poeziju, otvoreni za zatvoreno, uskoro moći da čitaju i semi: *Noć pisana noću. Zašto noć?* A zašto su nadrealisti sanjali o pesničkoj noći pogodnoj za revoluciju? Zato što je ona bila pogodna i za pesničku revoluciju. U jednom okretu ka precima mladi pesnik Milan Komnenić nalazi neku vrstu istorijske, socijalne noći. Njegova bi zbirka mogla da se zove kao i Eme Cezarova *Povratak u zemlju rođenja*; povratak u pesničke noći, noći podsvesti, noći tainnih uspomena. Pisana je dakle kao i mnoga druga nadrealistička izdanja dubokim oranjem ravnika imaginacije, gde su slike visine neodoljive od sva zemalje rođenja i predaka. Mi bismo mogli da govorimo o slikama koje vode tragovima poroka i rođenja. Odmah bismo, u pesmama ovog crnogorskog deteta, našli razbijanje negroševskog herojskog kulta. Izvesna metafizička odeljenost visinom. Kontemplacija rasta ostale kao daleki zvuk ili svetlost koja tinja u sadašnjosti iz jednog prevaziđenog sistema poezije. Našli bismo se u opsesiji poroka. Simboli siromašnog kraja i predaka koji ne zavreduju da ostanu zabeleženi u istoriji, koji se preporađaju, žive i umiru, možda bi mogli da zainteresuju neku manje otvorenu socialnu ili istorijsku krugu. Medutim, vrlo je siromašan prostor koji je tako sugeriran u odnosu na „novosti“ pesničkih slika koje nas jedino interesuju i kojima prilazimo uz vrlo otežano dodirivanje podataka sećanja kojima se pesnik služi. Hoću da kažem: u bazu poroka promadene su i sačuvane metafore noći koje se vezuju za slike izvesne životne destrukcije koja prividno kontriraju slikama visine.

Zahvaljujući izvesnim istraživanjima G. Bašlara, koja su me lično usmerila na formiranje analize pesničkih slika ovakvog tipa, bio sam u stanju da izvršim jedan mali odelj Komnenićevu opesje visine. Jedna druga kritika mogla bi da nam kaže kako su ostvarene semantičke celine. Ili sa psihoanalitičkih pozicija kazajući nam da su ovakvim i ovakvim celinama i „famišijama slika“ uzroci u psihološkom tipu pesnika: Semantička bi nam dala grafičku kartu ove poezije, i pokazala nam gde je mreža simbola slika ili svakodnevnica. Druga bi kritika muzičku ili zvuk postavila za svoj problem. Daleko smo isto tako od kritike onog tipa koja bi dala ostanj plan ove poezije. Nas interesuje fenomen poezije noći. Postoji jedno dinamičko mesto u svakoj noćovoj pesmi, retko je koja bez njega, koje se posle izvesnog istraživanja vrlo brzo otkriva. Bilo na početku pesme. Ili tri kraja, ono je urek akcentovano. To je slika rasta u visinu. Pesnikova duša bdi u visinama. To nije metafizika ili idealistička težanja u visine, hrišćanska imaginacija drugog života. To je fizika raščena. Svaka stvar opravdava sebe raščenjem i ukidanjem svoga statusa kvota. To je onaj bašlarovski nadrealizam biće koje sebe prevazilazi. bića koje sebe nad-

realizuje Jeruz imaginaciju. Da bismo mogli dalje da ekspliciramo ovaj isti osećaj koji ne samo da nam daje sanjariju visine nego se odvija u visini, u svom poet-skom domu, citiraju početak pesme *Veza-nima za zemlju*.

Pluž i plod su izvan osećanja. Svaka brazda približava letu, svaki plod meče tačku. Kao početak i kraj iznad kojih se navije luk...

Da bi dobio jednu sliku visine, pesnik čitaoca smiruje orijentišući ga mudrošću kakvog antičkog pesnika o poljoprivredi, setvi, rađanju. Nudi mu slike hrane i budi njegove vitalne nagone. On zatim povezuje i sejanje i let. On budi glad za jednim lakim duševnim plodom, možda nekim plodom koji bi zadovoljio organske potrebe i plodove duše. Na drugom mestu pesnik kaže:

Jesenja ptica plane u nebu, plodovi padaju posred duše

Postoji izvesna filijacija ili konvergen-cija raščena i leta, ploda i zvezde. Pote-ncirano raščena, kako kažu savremeni an-tropolozi usmereni istraživati poezije, pripada planu „dnevno režiama“, plode-nje i hranjenje noćnim slikama. „noćnom

režimom“; tu su još kalendari zemljoradnje, prirodni simboli, kojih je Komnenićeva poezija puna. Imamo tu rad jedne vertikalizacije koja se smušta kao plod, i jedne vertiklizacije koja se penje i raste.

Uopšte još jedan izraz već banalan, ali efikasan, koji je vrlo mnogo korišćen danas u svim vrstama psihoanalitičkih i fenomenoloških ošteda. Pesnička sanjarija. Pesnička sanjarija Milana Komnenića koja vidi setvu kao let, čini početku sliku savršeno elementarnom, izvornom, i mi smo na početku reči setva ako je dosmatramo kao let. Mi ne vidimo kako se stabilika opruža, klijni, stremljenje. Ali pesnička imaginacija vidi tamo let. Njeno je vreme preskupo. Sve što raste ona vidi u vratolomnji leta, u potezu prema gore, u uzdizanju. Leota jednog spiritalnog leta sadržana je u organskom razvitku. U proizvelju ove metafore mi možemo da kažemo za sva druga živa bića: ona leta.

Setva kao let je jedna nova reč, i mi moramo znati da to seje sama sanjarija, u jednoj reverzibilnosti značenja, koje je jedino pravo značenje stihova. Mi moramo ovu sliku koja počinje rečima iskustva i prolećnog rituala, odmah shvatiti u onoj početnoj novosti nie same u kojoj vidimo da to ona plodi pesnički jezik, i da je to niemo pravo proleće. Nije ni čudo da ova pesma počinje prvom sezonom ima-

plinacije, prolećem plodenja pesme, kad se „kljica vraća šaputaju“, kad on agovori. Proizetak ove čudne magijske veze traži da shvatimo da je moć govora i stvaranja vezan za klijanje i raščenje. U inverziji cvet govori jer raste, i živo govori jer raste. Covek koji je dopustio da „le-ti“ dok raste, sada leti jer govori, jer stva-va. Pesnička slika raščena je arhetip organskog u prirodi.

Psihoanaliza pesme vezanama za zemlju mogla bi da nam kaže još nešto o tome kako su problemi stvaranja i opijanje niime neprestano sugertali smisao oslobađanja i leta. Rasti a stvarati je isto. Ali dok su slike flore koja raste samo poviđi za slike stvaranja kao istinskog raščena, dođe same slike vegetalnog sveta koji klijni i raste, nemaju letu vrednost, nemaju istinsko opravdanje koje ima stvaralčko raščenie. Avion je napravljen po titu otice, i on leti. Ali on je stvaralačka mašina. mašina inteligencije dok je prirodno raščenie oslobođeno inteligencije, i ono je samo jedna prazna vegetalna slika. U vegetalnom raščenu destrukcija je ak-tuelna i svesrisutna, dok u raščenu in-teligenicije, u tipu stvaranja, vieda kon-stantnost i „sluštaj“ je nadviđan. Zato je čitalac u prozračnim, inteligentnim, pro-zirnim stihovima Milana Komnenića, nači lepe vegetalne slike raščena nezastitene od sile destrukcije, i njegove pretke up-rotaščene i mrtve.

Komnenić je pesnik koji daje krilla pe-etskoj misli. On misli u funkciji jednog sanjarskog pleta u visinu. U njegovoj poeziji nalazim pesnika visine, jednog bašlarovskog čimničara koji šale u visini pesničke zvezde iz same vatre imaginaci-e. Njegova je poezija plod finof kontem-pliranja onih uzajamnih uzroka koji da-nodono dehuju na naš sen, na naše mis-li, iz kosmosa, iz tame pesnje, iz stvari u pokretu u poruci raščena i nadviđavanja smrti. U svojoj sferi svaka stvar bje bitku sa usponom i prevazilaženjem sebe. Evo još nekoliko metafora „visine“:

*Zrimo i padamo u visinu (Godišnja doba)
Lutam vrhom (Koralnuti sa prapa)
Klasje se niže u svovima (Letu joj, po žetvi)*

I tako na brzini zaprevavamo ovaj svi-ret. Fascinira me još jedan čest izraz: rao-nik. Neva. Raonik neba je jedna nova me-tafora. Ova poljoprivredna alatka sačuva-ja je u sebi priuščeni roetički smisao. Ne-besni raonik hoće da preore našu staru sliku kosmosa. On hoće da napravi revo-luciju na nebu, na njegovoj slici.

Božo VUKADINOVIC

10-74924053

Godišnja doba, kako je sve već daleko, samo drač iz naših obraza izbija, samo drač samo ljuti trn.

Gde je glas koji kaziva s o k o l e i gde je soko sam? Sve nas vijor kao plevu razveja, kao plevu kao sitno osje.

A na kosini otvrdnuo čokot, u z r n o se zamor slio. Jesenja ptica plane u nebu, plodovi padaju posred duše. Ljubljena, nikada više. Zrimo i padamo u visinu.

Sitičavi i tupi zebemo, tvrdnemo na čijoj li obali, čime ogrnuti pred rajlama sutražnjice.

Godišnja doba, kako je sve presahlo, samo plesan hvata se i krza, samo plesan oko srca tvrda. Ruke se odvikaavaju običnih stvari.

RAONIK

Zasekao u pleća nečastivog, provalio u ravnodušje zemlje, raonik se veseli jutrenju. Naših noći posne su nlive.

Radostan jer je tu, iz brazde, jednino, posekao usnu busena, unoseći metalne sapi u vlagu i krčičnjake, on para neplođne rane koamerjara. Već zrnje leglo i ruka čuti, naših setvi gotovo i ne bi.

Naših setvi, naših ruku zastalih u zraku...

Radostan jer celo vreme osluškivao posvećenje pro-leća, raonik mimoilazi oračevu Tu.

10-200018439

MISTIČNO JAGNJJE

Tad stadoše stada iza svetlosti u gaj ispod sazevda gde se jagnje preobrazilo I pastir kročio u grmlje što je gorilo

Pa gde je taj razlog reći
Iač kog brda srce u ritama
I žubor ponad zagrcnutih zvezda
Kakav kosi štap pesme na putu
Dok je žed budila i obarala
Raspalivala i bdila

Gde je mleko kojim se zalivahu usta nebesa

10-200018695

PILATOVCI

Ostaje nam da negujemo mladici
Gde je bit progovorila
U posnom sazvučju među dane ovalne

Zemljo do nove uzdigni se krvi
Koja se proliva sećivom i kroz sukno
Pod ovim zvezdama sve je borba i žurba
Ihitrnja i skitnja po ničijoj zemlji

Ostaje nam da štitimo dom i lozu
Oči pune noći da prate i stretaju
Kome poveriti strepnju kome nadu
Kad ruke ištu i kad srca znaju

Zemljo uzdigni se do grla rađanja
Gde bićem izvezen kaligram tišti
Jer se ovde rađa tek da se oporokne bol

GODIŠNJA DOBA

MILAN KOMNENIĆ

10-200018951

UDARAJUĆI PO NAKOVNJU

René Charu

Neka te zdrobi ništarijo ovaj čađavi mali
Neka te smoždi
Neka te smarska

Ovo brdo prašti sa ništa će da te stavni
da si
kao što si
trgnuta žica
u čorsokaku vetrine

Neka te smlavi ništarijo ovaj suđeni mali
Kao marvu
Kao gamad
Neka te zanječi
Neka te smljeska
Na zvezdanom nakovnju
Živote postvareni

10-200019267

TRAGOM MELISE

Prameni i rosu nagon obara
Niz ružičaste joj grudi gde poplave čute
U dolini, niže, tišina se čursne
Salus aeterna ni pomenulo se nije

Dve granate lepršaju nad dubinom iza trepaciva
Možda spava u plamsaj glasova klesana
I bokovi se lome na proplanku
Gde se nebo pocepalo kao svila s proleća

Božansko je koptilo šaralo travom
U kojoj je telo nadbeleželo telo
Padale pčele i pramen venuo
U dolini gde tišina uz dojke prirasta

Tako je sčanje, kažeš, s latice groma kanulo